มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างยั่งยืน เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เริ่มจากการวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและความสามารถต่าง ๆ ในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นสถาบันการศึกษาหลัก ที่มีความสำคัญต่อทุกส่วนของชุมชนในการจัดการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งอาจเป็นก้าวแรกและก้าวสุดท้ายในการศึกษาของประชาชน การจัดการศึกษาจึงถือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด โดยมีความคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพเหล่านี้จะทำให้สังคมมีความสุข อยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ดังนั้นการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 1) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปัจจุบันมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนทั้งในเมืองและชนบท มีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ได้ทั่วถึง และมีความรู้เท่าเทียมอารยะประเทศ ซึ่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554 ได้ให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐจึงกำหนดกรอบนโยบายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ พ.ศ. 2544-2553 และแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขึ้น นโยบายของรัฐบาลที่นำเสนอต่อรัฐสภาเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2546 มีสาระสำคัญของนโยบายด้านการศึกษา คือ การปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ เป็นการศึกษาเพื่อสร้างชาติ สร้างคนและสร้างงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547ก : 7)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในมาตรา 63-69 ระบุเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาว่า บทบาทหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการจัดการด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กำหนดขอบเขตครอบคลุมไปถึงการจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

การวิจัย การจัดตั้งกองทุน และหน่วยงานกลางเพื่อวางนโยบายและบริหารงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. 2546 : 30) ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 15) ได้ระบุว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และด้านการจัดการศึกษา การนิเทศ การประเมินผล เพื่อระบบสารสนเทศที่เป็นกระบวนการในด้านคุณภาพการบริหาร คือ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญของระบบสารสนเทศที่ใช้ในกระบวนการบริหารด้านการวางแผน 2) ผู้บริหารต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เป็นระบบเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประโยชน์เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในกระบวนการทางการบริหาร ประกอบด้วย 4 ประการ คือ คน เงิน เครื่องมือและการจัดการ 3) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนจะเป็นส่วนส่งเสริมให้บุคลากรครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และ 4) เทคโนโลยีสารสนเทศจะลดปัญหา ป้องกันการเกิดปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ของกระทรวงศึกษาธิการ ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2547-2549) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2547-2549 ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ (วีระ ประเสริฐศิลป์. 2547 : 8-10) ความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษาจึงได้ถูกกำหนดลงในแผนพัฒนาการศึกษาโดยจะเห็นได้จากแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้โดยกำหนดยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ 4 ด้าน ซึ่งเน้นการพัฒนาการศึกษา โดยกำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาเร่งพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์ที่กำหนด(ศิลปชัย อาจมังกร. 2549 : 4)

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบในหลักการโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546 ซึ่งเป็นการปฏิรูปการศึกษาในทางปฏิบัติ ตอบสนองเจตนารมณ์นโยบายปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานรับผิดชอบและให้ดำเนินการ ซึ่งมีระยะเวลาการดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ 2547 – 2549 เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในชนบทได้รับการศึกษาที่ดี มีโรงเรียนที่ได้มาตรฐานใกล้บ้าน และส่งผลให้ประชาชนในทุกภาคส่วนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนชั้นดี มีผลผลิต จึงได้กำหนดโครงการหนึ่งอำเภอ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

หนึ่งโรงเรียนในฝัน ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ให้การสนับสนุนงบประมาณและกำหนดแนวทางการดำเนินงานแก่โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือก ในแต่ละอำเภอเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน จำนวนทั้งสิ้น 921 โรงเรียน จำแนกเป็น 795 อำเภอ 81 กิ่งอำเภอ และ 45 เขตในกรุงเทพมหานคร ในการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบมีสาระสำคัญ คือ ควรเป็นไปตามเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ในพื้นที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 9) สาระสำคัญของการเป็นโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน คือ การปฏิบัติตามงานตามยุทธศาสตร์ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดหาใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีทุกรูปแบบมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการบริหารและการจัดการศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้นำรูปแบบการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุล ซึ่งเป็นการพิจารณามุมมองที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และด้านงบประมาณและทรัพยากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 7, 12)

ในการบริหารจัดการโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ได้นำแนวทางแก้ไขปัญหาระบบการศึกษามาปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยการสร้างปัญญาและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่คนไทยในอนาคต ซึ่งก็คือเด็กและเยาวชนที่ศึกษาในสถานศึกษา ให้มีความสง่างามในเวทีโลก และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จึงได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพคุณภาพการศึกษาและเพื่อเป็นการปฏิรูป ด้านการบริหารจัดการ การเรียนรู้และขยายความสามารถในการเรียนรู้ ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา ได้นำมาใช้ 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนแรก ด้านการบริหารจัดการ นำมาเป็นเครื่องมือช่วยการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบบริหาร เช่น ทำงานได้เร็วขึ้น ลดเวลาทำงานให้น้อยลง ทำงานได้งานเพิ่มขึ้น ใช้คนน้อยลง และคุณภาพงานดีขึ้น ส่วนที่สองคือ ด้านการเรียนการสอน จะสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำหรับครูและนักเรียน เช่น สร้างสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ของครูฝึกทักษะพื้นฐานให้แก่นักเรียนเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาคอมพิวเตอร์ให้มีทักษะเพียงพอ ใช้เครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ อีกทั้งใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เสมือนห้องสมุดที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลก การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ที่จะเป็นโรงเรียนนำร่องหรือเป็นแบบอย่างโรงเรียนดีมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ให้แก่jโรงเรียนอื่นที่มีขนาดเล็กกว่า โดยการเป็นพี่เลี้ยง หรือเครือข่าย การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยการเอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในการให้ความรู้ถ่ายโยง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และบริการสื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 16)

จากการวิเคราะห์ของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการศึกษาไทย ด้านสื่อและเทคโนโลยีปัจจุบัน นั่นคือแม้จะมีเทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่สื่อต่าง ๆ กลับมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่น้อยมาก และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2545 : 22-28) สอดคล้องกับ (พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ และคณะ. 2543:14-15) ซึ่งได้นำเสนอผลงานวิจัยเอกสารเรื่อง นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของประเทศไทยได้กล่าวถึงสภาพปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา คือ 1)ปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน โอกาสและการเข้าถึงยังไม่เท่าเทียมกัน กิจการด้านโทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศส่วนใหญ่ เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อ การให้ข่าวสารข้อมูลมากกว่าการพัฒนาการเรียนรู้ของคน 2) ปัญหาด้านการพัฒนาเครือข่าย มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้เกิดความสิ้นเปลือง และใช้งานไม่คุ้มค่ากับการลงทุน 3) ปัญหาด้านหลักสูตรและสื่อเพื่อการศึกษา หลักสูตรการศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาพื้นฐานด้านคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษน้อย การผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพยังมีน้อยและกระจายไม่กว้างขวาง 4) ปัญหาด้านบุคลากร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และทักษะในด้านนี้มีน้อย การผลิตบุคลากรด้านนี้มิได้เน้นการเป็นผู้ผลิต ขาดแคลนช่างเทคนิคและบัณฑิตในสาขานี้ ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การสร้างผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนี้ยังมีน้อย และ 5) ปัญหาด้านการลงทุนของรัฐส่วนใหญ่เน้นการวางระบบและสร้างฮาร์ดแวร์ แต่มี การเตรียมด้านซอฟต์แวร์และบุคลากรน้อยมาก

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด ได้แก่ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อให้ได้ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ระบบเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกโดยใช้เครื่องบริการข้อมูล รองรับโปรแกรมจัดเก็บฐานข้อมูลกลาง จัดทำศูนย์ปฏิบัติการสารสนเทศระดับโรงเรียน และศูนย์ปฏิบัติการระดับเขตพื้นที่มีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่สถานศึกษา พัฒนาการรับส่งข้อมูลข่าวสารโดยระบบ สำนักงานอัตโนมัติ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระบบสำนักงานอัตโนมัติ โดยจัดคณะวิทยากรไปยังสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาในเรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารสนเทศและการสื่อสาร การใช้และซ่อมแซมคอมพิวเตอร์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการเรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรในการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารเพื่อการปฏิบัติงานทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2549 : 127-144) โดยได้กำหนดกลยุทธ์เร่งปฏิรูปการศึกษา บุคลากรและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้มีการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สร้างเครือข่ายหนึ่งกลุ่มโรงเรียนหนึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สร้างเสริมศูนย์เครือข่ายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษา สร้างสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ วิจัยและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำนวัตกรรม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการบริหารและการเรียนการสอนโดยการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการเรียนรู้การสร้างเครือข่าย

จากเหตุผลดังกล่าวได้สรุปผลงานการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน มีแนวทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระบวนการแต่ละบริบทแตกต่างกันของความต้องการในการปฏิบัติได้สิ้นสุดของระยะเวลาที่กำหนด คือปีงบประมาณ 2547 – 2549 แต่ยังมีการดำเนินการหลังสิ้นสุดโครงการต่อไปอีกเพื่อการผดุงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกพระนครศรีอยุธยา เขต1 และเขต 2 ที่ผ่านมาตลอดระยะเวลา 3 ปีงบประมาณ โดยศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาสภาพและปัญหาบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่ได้รับการรับรองเมื่อสิ้นสุดโครงการคือ ในวันที่ 30 กันยายน 2549 ในทุกอำเภอของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ทั้งนี้เมื่อได้ทราบข้อมูลเป็นสภาพและปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต2 แล้วจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นฐานกรณีศึกษาแบบอย่างเพื่อให้โรงเรียนอื่น ๆ นำไปกำหนดนโยบายและแนวทางประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน การรู้ว่าสภาพ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและหารสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในโรงเรียนทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน สามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. หน่วยในการวิเคราะห์

คือ ผู้เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 16 โรงเรียนโดยมีผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละโรงเรียน โรงเรียนละ 6 คน รวม 96 คน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1 และเขต2 จำนวน 16 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1 และเขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 จำนวน 16 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 1 คน ครูผู้สอนคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน ครูบรรณารักษ์ จำนวน 1 คน ผู้ดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 96 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านคุณภาพนักเรียน

3.2 ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน

3.3 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา

3.4 ด้านงบประมาณและทรัพยากร

กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ผู้วิจัยอาศัยกรอบแนวคิดจากแนวทางการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในฝัน ซึ่งกำหนดโดยศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 ข : 5) ซึ่งกำหนดเป็น 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านงบประมาณและทรัพยากร และผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแล้วจึงกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ตัวแปรที่ศึกษา

สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณภาพนักเรียน
2. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน
3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา
4. ด้านงบประมาณและทรัพยากร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การประมวลผลข้อมูล การสื่อสารโทรคมนาคม และอุปกรณ์สนับสนุนระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารโดยมีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สมบูรณ์ ถูกต้องรวดเร็วตามความต้องการของบุคลากรในโรงเรียน

2. สภาพการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การดำเนินงานในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ตามแนวทางการบริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามของผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในฝันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัดออกมาเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งกำหนดโดยศูนย์บริหารโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งกำหนดเป็น 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่หลากหลายได้มาตรฐานเพื่อการเรียนรู้ในทุกระดับ มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้สอนสร้างขึ้นเองสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน พัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และโรงเรียนสามารถให้บริการการใช้

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและชุมชนในโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1 และเขต 2 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสืบค้นข้อมูล ทำกิจกรรมการเรียนการสร้างชิ้นงาน

2.2 ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน หมายถึง การดำเนินการโดยยึดหลักโรงเรียนเป็นฐาน เน้นการบริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียนตามศักยภาพ พัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและสามารถบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของชุมชน

2.3 ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา หมายถึง การสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.4 ด้านงบประมาณและทรัพยากร หมายถึง ปัจจัยค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้ตามกลยุทธ์ประกอบด้วยการวางระบบเครือข่ายถาวรและภายในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายและลูกข่ายและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้านบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเน้นระบบภาคีเครือข่าย

3. ปัญหาการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องในการบริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวัดออกมาเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร

4. แนวทางแก้ไขการบริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง ข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝันใน4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพนักเรียน 2) ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน 3) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ 4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต1 และเขต 2

5. โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน หมายถึง โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านการบริหารจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาโรงเรียนที่ผ่านการคัดเลือกจากชุมชนในระดับอำเภอทุกอำเภอทั่วประเทศ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน โดยวางกรอบการดำเนินงานเป็นพันธกิจและเจตนารมณ์ไว้ และกำหนดมุมมองของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผลสำเร็จของการดำเนินการไว้ 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา และด้านงบประมาณและทรัพยากร ซึ่งเน้นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เกิดกับบริบททั้งหมดในโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2

6. โรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน หมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน ตามความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2546 เป็นสถานศึกษาชั้นดีมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งทางวิชาการเป็นที่ยอมรับของชุมชนมีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นปลอดภัยเอื้อต่อการเรียนรู้ มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นเป็นต้นแบบของการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง ซึ่งเกิดจากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนา ร่วมสนับสนุน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

7. ผู้เกี่ยวข้องด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถม ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเขต 1 ประกอบด้วย พื้นที่อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอท่าเรือ อำเภอนครหลวง อำเภอบางปะหัน อำเภอบ้านแพรก อำเภออุทัย อำเภอวังน้อย อำเภอภาชี และอำเภอมหาราช และเขต 2 ประกอบด้วย อำเภอเสนา อำเภอบางบาล อำเภอผักไห่ อำเภอบางซ้าย อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร และอำเภอลาดบัวหลวง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลในการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในโรงเรียน โดยนำมาใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และนโยบายและการพัฒนายุทธศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับในโรงเรียน

2. เป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องในการหาแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน ให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษา

3. การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน